

**VISOKA POSLOVNA ŠKOLA
STRUKOVNIH STUDIJA
ČAČAK**

MASTER RAD

**СЛУШАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ СЛУШАЊЕМ
У НАСТАВИ НЕМАЧКОГ ЈЕЗИКА У
ОСНОВНОЈ ШКОЛИ**

Mentor: _____
Profesor: _____

Student: _____
Br.Indeksa: _____

Mesto, mesec, godina

Ххххх Ххххх
Педагошки факултет у Сомбору
Сомбор

СТРУЧНИ ЧЛАНАК
PROFESSIONAL PAPER
UDK: xxx.x:xxx.xxx.x
BIBLID: xxxx-xxxx, xx(20xx)x-x, p.xxx-xxx

СЛУШАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ СЛУШАЊЕМ У НАСТАВИ НЕМАЧКОГ ЈЕЗИКА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ

Резиме: Рад представља покушај сагледавања проблематике развијања вештине слушања и разумевања слушањем у настави немачког језика у основним школама у Западнобачком округу. Резултати истраживања показују како наставници немачког језика одговарају захтевима наставног програма који се односе на развијање ове вештине у датим околностима (техничка опремљеност, уџбеници које користе, постојећи звучни материјал и понуђени задаци). На основу увида у околности, присуства часу и прикупљених и систематизованих мишљења наставника немачког језика општи утисак је да се развијању ове вештине не посвећује подједнака пажња као осталим језичким вештинама (читање, говор, писање), али да је степен овладавања вештином разумевања слушањем ипак задовољавајући у постојећим условима, те да би слушни капацитет ученика био још бољи ако би се отклонили недостаци у уџбеницима и ако би се кабинети за страни језик технички савременије опремили.

Кључне речи: вештина, слушање, разумевање, текст, задаци, вежбе, вредновање.

Увод

Разумевање слушањем је активан и сложен процес у којем ученик мора активирати не само своје језичко знање него и опште знање, знање о предмету о којем се говори, о говорнику, као и о околностима у којима говорник изриче поруку. Способност разумевања слушањем има у настави страног језика изузетно важну улогу, јер је то способност која је не само формално прва у редоследу стицања већ и основни и нерасдвојни део говора.

Разумевање слушањем је дуго било запостављена вештина у области методике наставе немачког језика и врло мало се систематски вежбало развијање ове вештине иако је она неизоставни саставни елеменат наставе немачког језика као и остале три основне вештине (читање, говор и писање), тим пре што се сма-

тра да од укупног времена које човек проводи у будном стању, 45% отпада на слушање.

Чињеница да и матерњи језик усвајамо тако што најпре слушамо и разумемо оно што чујемо, па затим почнемо да говоримо, навела је глотодидактичаре на закључак да је управо слушање језичка вештина којом треба започети учење страног језика (Maier, 1991).

Према неким би чак ученици у почетку учења страног језика требало само да слушају, а сами ништа не говоре све док не достигну висок степен разумевања слушањем, при чему је веома важно да слушни модели буду квалитетни, јер ученици у раном узрасту имају изузетну способност имитирања. Осим тога било би сврсисходно слушање повезати с извођењем различитих активности што се увелико потврдило и применом успешне TPR (total physical response) методе за овај узраст (Bleyhl, 2000). Слушајући и изводећи активности кретања, показивања и цртања, ученици мотивисано слушају, јер слушање од њих захтева кретање које је једна од њихових основних потреба у овом узрасту.

РАЗВИЈАЊЕ ВЕШТИНЕ РАЗУМЕВАЊА СЛУШАЊЕМ

Не тако давно дидактичари страног језика заступали су тезу да се четири основне језичке вештине изграђују одвојено једна од друге: слушање, говор, читање и тек онда писање. У аудиолингвалним и аудиовизуелним наставним материјалима биле су предвиђене фазе у којима се недељама страни језик радио само аудитивно и визуелно.

Данас се уместо тога говори о интеграцији ових вештина и да се разумевање слушањем никада не ради изоловано, него повезано са осталим вештинама баш као у стварној комуникацији.

Циљ разумевања слушањем је ефикасна припрема ученика на језичко савладавање реалних ситуација како рецептивно (у улози слушаоца) тако и продуктивно (у улози онога који даје одговор). Од ученика се дакле очекује да у интерперсоналној комуникацији успешно преузима улогу и слушаоца и говорника (Dahlhaus, 1994). Не ради се, наравно, само о интеграцији слушања и говора, него и другим смисленим варијантама као што су слушање и читање, слушање и писање и обрнуто. Интегрисање ових вештина постиже се низом разноврсних вежби.

У најчешће опште циљеве слушања у настави страног језика спадају:

- усвајање изговора, реченичне мелодије, нових речи и структура;
- утврђивање обрађених појмова;
- увежбавање комуникације на страном језику;
- развијање вештине слушања ради побољшања концентрације и памћења.

При разумевању слушањем тонског снимка неке реалне ситуације (чак и на нама непознатом језику) помажу нам нејезички елементи (звук, музика), предзнање (познавање земаља и обичаја) као и одређено очекивање од слушања. У доживљеној

реалној ситуацији разумевање слушањем нам уз то олакшавају још и визуелни елементи (гестика и мимика), јер се у природној комуникацији очекује да онај који слуша понешто и сам закључи (Karbe/Piepho, 2000). На часу се, међутим, ради са касетама или CD-ом, па ова визуелна помоћ отпада. Зато текстови предвиђени за слушање морају да буду у складу са предзнањем ученика, што значи да не сме бити превише непознатог вокабулара, а поготово не много непознатих конструкција.

При понављању од ученика треба тражити да што верније имитирају спикера; посебну пажњу треба посветити интонацији реченица. Ученике при томе треба исправљати, јер у почетном стадију ученици и не примећују да су рекли нешто другачије него спикер. Различит изговор појединих гласова, сличних гласовима матерњег језика, ученик често не примећује ни после неколико година учења, већ их прилагођава гласовном систему матерњег језика (Sarter, 1996). Кад се развију неправилне навике изговора страних гласова, тешко их је исправити. Због тога је разумевање слушањем у настави језика теже него у стварности.

Све то указује на сложеност процеса слушања и тежак задатак који се поставља пред ученика и пред наставника. Наставник најчешће пре почетка слушања даје задатак који ће ученици моћи да изврше само слушајући. Знајући шта је сврха, слушање ће бити квалитетније, ученици ће се усредсредити на оно што је битно, на разлог слушања.

У процесу развијања вештине слушања често се говори о три фазе у којима се оно одвија. Од практичне помоћи приликом планирања часа, а у вези са конкретним радом са текстовима који су предвиђени за развијање вештине слушног разумевања, разликујемо и следеће три групе задатака:

- а) задаци који се раде **пре** слушања текста (I фаза);
- б) задаци који се раде **за време** слушања текста (II фаза);
- в) и задаци који се раде **после** слушања текста (III фаза).

Пракса је показала да методички акценат треба ставити управо на задатке пре првог слушања, који имају за циљ навођење на тему, побуђивање занимања ученика за слушање, активирање предзнања.

- а) Задаци који могу да се раде пре првог слушања текста:
 - разговор у вези с темом да би се подстакла заинтересованост за садржај текста;
 - решавање задатака са (тачно/нетачно) како би се за време слушања проверила решења;
 - вежбе придруживања (слика–текст, слика–слика, текст–текст);
 - одређивање тачног редоследа (слика, текстова, пасуса);
 - допуњавање текста изостављеним речима како би се решења проверила слушањем.

Другу фазу чини слушање, при чему се ученици концентришу на постављени задатак.

б) Задаци који могу да се раде за време слушања текста:

Ако је циљ интензивно слушање

- записивање појединих информација (имена, места, бројеви), испуњавање табела;
- попуњавање текста с празнинама;
- одговарање на глобална W-питања (Ко? Где? Када?);
- извођење радњи које се помињу у тексту;
- уцртавање смера у плану града / географској карти;
- одређивање тачног редоследа.

Ако је циљ екстензивно слушање

- вежбе вишеструког избора;
- тачно – погрешно;
- да – не;
- уношење информација у табеле.

Важно је да све ове активности буду интересантне и једноставне.

Трећу фазу чине активности након слушања које имају за циљ проверу разумевања одслушаног садржаја.

в) Задаци који могу да се раде после слушања су:

- вежбе придруживања (текст–текст, слика–слика, слика–текст);
- тачно – погрешно;
- да – не (кратки текстови за слушање);
- питања уз текст: растер са 6 W-питања;
- одређивање тачног редоследа (речи, наслови, слике);
- испуњавање табела.

Уколико ученици не реше задатак постављен после првог слушања, наставник ће пустити да се материјал још једном послуша, с тим што ће пре другог слушања усмерити пажњу ученика на оне елементе које су погрешно интерпретирали.

Ефикасност разумевања слушањем зависи од квалитета снимка, акустичких услова, примерености садржаја језичком нивоу ученика и од тога колико су им садржаји које слушају блиски и занимљиви.

Дечје песме (бројалице и рецитације) показале су се као корисне за развијање ове вештине, јер подразумевају много понављања која су деци привлачна. Слушање песмица може бити праћено цртањем и мимиком. Деца се помоћу њих навицавају на репродукцију дужих реченица и правилну интонацију.

Игра, као омиљена дечја активност, која се користи у настави страног језика у основној школи, захтева пажљиво слушање и такође је корисна за развијање вештине слушања, јер игра је сама по себи занимљива и да би се играли ученици ће сигурно мотивисано слушати. Како већина дечјих прича обилује понављањем одређених речи и структура, слушање прича је такође погодно за развијање ове вештине. Цртежи, слике, лутке и играчке су у том смислу велика

помоћ као визуелни пропратни материјал. И цртани филмови на видео касетама су исто тако веома интересантан материјал. При вредновању ове комплексне вештине треба разликовати бар три следеће компоненте:

1. степен оспособљености ученика за уочавање и распознавање интонационих структура;
2. степен оспособљености ученика за уочавање и распознавање фонема;
3. степен оспособљености ученика за памћење акустичких утисака и разумевање већих целина (изградња слушног капацитета).

Све три компоненте су битне и треба их редовно вредновати како би се знало чему у будућем раду треба посветити највише пажње. Приликом проверавања вештине разумевања слушањем, време за решавање сваког задатка мора бити ограничено, али не сме да буде ни сувише кратко ни сувише дуго (Solmescke, 1993). Коришћењем је повремено снимати ученике и тако контролисати напредак и успех.

МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Предмет истраживања је развијање вештине слушања и разумевања слушањем у настави немачког језика у основној школи и искуства наставника. Намера је била да се, с обзиром на изузетну важност ове вештине, сложеност процеса слушања и тежак задатак који се поставља пред наставника и ученика, дође до сазнања колико пажње се посвећује овој језичкој вештини у настави немачког језика. **Циљ** истраживања је био да се сагледају услови и начин на који наставници немачког језика у основној школи изграђују компетенцију разумевања слушањем и да се упознамо са мишљењем наставника и њиховим сугестијама у вези с тим.

Задатак је био да се прикупе, обраде, обједине и анализирају мишљења наставника која се односе на:

- наставни програм (слушно разумевање у односу на остале језичке вештине);
- уџбенике по којима раде (опремљеност звучним материјалом, примереност узрасту, језичком нивоу ученика, занимљивост садржаја);
- ученике (заинтересованост, мотивација);
- вредновање (основне компоненте вештине разумевања слушањем);
- услове за реализацију (техничка опремљеност кабинета за страни језик);
- присуство часу (разговор са ученицима).

Истраживање је проведено у марту 2008. године у основним школама општине Сомбор (10), у основној школи у Богојеву и у једној основној школи у Кули.

У сврху систематизовања сазнања приређени су упитници, обављени разговори са наставницима немачког језика и присуство једном часу немачког језика чији је део био посвећен развијању вештине разумевања слушањем.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Наставу немачког језика у овим школама изводи 16 наставника немачког језика. Већина наставника (14) сматра да наставним планом и програмом вештини разумевања слушањем није дат подједнак значај као осталим основним вештинама (читање, говор и писање).

Сви наставници у настави користе уџбенике Завода за издавање уџбеника Републике Србије, двоје користи и уџбенике страних издавача које је Министарство просвете РС одобрило. Уз већину уџбеника постоје звучни материјали, међутим, већи број наставника (10) сматра да звучних материјала нема довољно, али да је онај који постоји углавном примерен узрасту и језичком нивоу ученика. У уџбеницима превладавају дијалогски текстови и већина је аутентична што сви наставници сматрају значајним.

Већина наставника (10) сматра да су садржаји текстова за слушање довољно занимљиви и атрактивни за ученике, док остали (6) сматрају да текстови нису довољно интересантни и да не мотивишу ученике на разговор о садржају.

Од постојећих задатака предвиђених уз текстове за слушање у уџбенику су према тврдњама наставника (13) понуђени углавном задаци предвиђени за рад после слушања. Стил слушања није понуђен, па их наставници одређују сами према врсти текста. Већина наставника (11) захтева од ученика глобално слушање (централне информације), док остали користе и селективно слушање (само одређене информације). На питање да ли постоје вежбе слушања интегрисане са неком другом вештином, већина наставника (12) је одговорила потврдно. По мишљењу велике већине наставника (15), игре за развијање вештине разумевања слушањем нису довољно заступљене, што сматрају великим недостатком с обзиром на овај узраст ученика. Дечје песме недовољно су заступљене тврди 13 наставника, а оне које постоје за трећи и четврти разред су тешке и непримерене узрасту. Сви наставници углавном често користе песмице за разумевање слушањем, само један наставник то ради ретко.

Од наведене три компоненте вештине разумевања слушањем, већи број наставника (10) увежбава памћење акустичких утисака и разумевање већих целина, док остали увежбавају и распознавање интонационих структура и уочавање и распознавање фонема. У складу с тим наставници врше и вредновање степена оспособљености ученика наведене три компоненте ове језичке вештине. Већина наставника (11) је мишљења да вештини разумевања слушањем није дато довољно дидактичке пажње и сви наставници тврде да морају за развијање слушног капацитета ученика да користе додатни материјал који сами набављају. Тако је компетенцију разумевања слушањем својих ученика један наставник оценио као одличну, четири наставника као добру, а остали наставници (11) као задовољавајућу.

Што се тиче техничке опремљености кабинета за наставу немачког језика, само школа у Стапару поседује језичку фонолабораторију, ТВ и видео-рекордер

и дијапозитиве, док остали наставници за развијање ове вештине углавном користе само касетофон или CD-плејер.

На посећеном часу немачког језика у основној школи „Иса Бајић“ у Кули, чији је један део био посвећен развијању вештине разумевања слушањем, наставница је користила CD-плејер. Проверу разумевања слушањем извршила је тако што је захтевала од ученика да, док изговарају реч, показују предмет. Ова провера значења речи била је могућа, јер се радило о школском прибору који су сви ученици имали испред себе. Ученици су слушали мотивисано, јер је наставница користила и игру као облик рада. Ученици тврде да радо слушају звучне материјале и да су им најзанимљивије песмице, бројалице и игре.

На питање да ли у постојећим условима постижу одговарајуће циљеве и исходе наставе који се односе на вештину слушног разумевања, велика већина наставника је одговорила потврдно, уз једногласну напомену да је два часа седмично недовољно за постизање квалитетније компетенције разумевања слушањем.

Закључак

Сврха овог истраживања је била да се стекне увид у реализацију, вредновање постигнућа вештине разумевања слушањем и у услове под којима се стиче слушна компетенција у основној школи и да се изнесу искуства и мишљења наставника немачког језика у вези с тим.

На основу изложених резултата истраживања, уважавајући примедбе и сугестије наставника, може се закључити следеће:

- При овладавању немачким језиком у почетној фази предност треба да има разумевање слушањем у односу на остале језичке вештине, јер је оно као самосталан вид говорне активности веома присутно у свакодневној комуникацији.
- Општа примедба се односи на наставни програм који је презахтеван, обим укупног градива несразмеран је броју часова, па би било сврсисходно извршити одређена усклађивања у том смислу, а вештини слушања и разумевања слушањем, која није довољно разрађена у наставном програму, требало би свакако поклонити више дидактичке пажње.
- Ради ефикаснијег развијања слушног разумевања уџбеници би требало да садрже савременије и подстицајније тематске садржаје, који би, пре свега, имали обележја активности младих, више песмица, бројалица и игара. Звучни текстови морају да буду прилагођени узрасту, предзнању, интересовањима ученика, фабула да буде динамична, вежбе разноврсније и, што је посебно важно, ове текстове треба да говоре изворни говорници.
- За квалитетно слушно разумевање и континуирано и сврсисходно вредновање исхода неопходно је технички савременије опремити ка-

- бинете за немачки језик и дозволити наставницима слободу избора и коришћења уџбеника из разноврсне понуде немачких издавачких кућа.
- На основу оцјене већине наставника и разговора са ученицима може се закључити да ученици радо слушају звучне текстове и да их доживљавају као освежење у настави немачког језика.
 - Наставници се труде да редовно вреднују постигнућа ове вештине и углавном су сагласни у оцјени да су она задовољавајућа у датим условима.
 - Општи закључак је да без квалитетне слушне компетенције нема задовољења принципа комуникативности као водећег методичког начела у савременој настави немачког језика, по којем је комуникација и циљ и средство достизања тог циља. У реалној комуникацији су разумевање слушањем и способност говора, која је крајњи циљ учења страног језика, у ствари две стране једне медаље.

ЛИТЕРАТУРА

- Bleyhl, W. (2000): *Fremdsprachen in der Grundschule*, Grundlagen und Praxisbeispiele, Hannover: Schroedel Verlag.
- Dahlhaus, B. (1994): *Fertigkeit Hören*, Fernstudieneinheit 5, München: Goethe-Institut.
- Karbe, U. / Piepho, H.-E. (2000): *Forum Sprache, Fremdsprachenunterricht von A-Z*, Ismaning: Max Hueber Verlag.
- Maier, W. (1991): *Fremdsprachen in der Grundschule*, Langenscheidt, Berlin u. München.
- Sarter, H. (1996): *Fremdsprachenarbeit in der Grundschule*, Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Solmecke, G. (1993): *Texte hören, lesen und verstehen*, Langenscheidt.
-

Summary: The paper attempts to examine and discuss teaching practices in developing listening and listening comprehension skills in German language instruction in elementary schools of Western Bačka. The research results show that considering the circumstances (available technical equipment, textbooks in use, audio materials and given assignments) German language teachers satisfy the required curriculum tasks of developing these skills. On the basis of gathered evidence, class attendance and systematized teachers' opinions, considering the present school conditions, it could be generally concluded that the level how children acquire and master the listening comprehension skills is satisfactory despite the fact that these skills are not equally practiced as other language skills (reading, speaking and writing). However, as suggested in the paper, listening capacities of pupils could be improved by overcoming certain deficiencies in textbooks in use and by equipping language laboratories with modern teaching technology.

Key words: skill, listening, comprehension, text, assignments, exercises, evaluation.

BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RAD.

**RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI
MATERIJALI.**

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG

WWW.MATURSKIRADOVI.NET

WWW.MATURSKI.NET

WWW.SEMINARSKIRAD.INFO

WWW.MATURSKI.ORG

WWW.ESSAYSX.COM

WWW.FACEBOOK.COM/DIPLOMSKIRADOVI

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO **[SEMINARSKI](#)**, **[DIPLOMSKI](#)** ILI **[MATURSKI](#)** RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE **[GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI](#)** KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U **[BAZI](#)** NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD RAD NA LINKU **[IZRADA RADOVA](#)**. PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM **[FORUMU](#)** ILI NA **MATURSKIRADOVI.NET@GMAIL.COM**